

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania M. Spółki Akcyjnej w K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Koszalinie
z udziałem zainteresowanych: P.M., J.R., A.S., H.K., K.K., M.K., R.M. i A.M.
o ustalenie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym i składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 września 2025 r.,
zażalenia odwołującej się Spółki na postanowienie Sądu Apelacyjnego
w Szczecinie z dnia 16 stycznia 2025 r., sygn. akt III AUa 187/24,

**uchyla zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego w
Szczecinie i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego temu
Sądowi.**

[l.T.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 16 stycznia 2025 r., III WSC 6/25, III AUa 187/24, Sąd Apelacyjny w Szczecinie, w sprawie M. spółki akcyjnej w K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Koszalinie o ustalenie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym i składki, odrzucił skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 26 września 2024 r., III AUa 187/24, w stosunku do ubezpieczonych P.M., J.R., A.S., H.K., K.K., M.K., R.M. i A.M.

Skargę kasacyjną od wyroku złożył profesjonalny pełnomocnik reprezentujący płatnika który określił wartość przedmiotu zaskarżenia w odniesieniu do poszczególnych ubezpieczonych na kwoty: P.M. - 219 zł, J.R. - 2 150 zł, A.S. – 2.003 zł, H.K. - 320 zł, K.K. – 7.387 zł, M.K. - 190 zł, R.M. – 6.492 zł, A.M. - 5 045 zł.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że stosownie do treści art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, w sprawach gospodarczych - niższa niż siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Sąd Apelacyjny w rozpoznawanej sprawie uznał, że ubezpieczonych łączy współuczestnictwo formalne, zatem każda z połączonych spraw wymaga odrębnej kwalifikacji w zakresie dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnych, przy czym każda z połączonych spraw ma niewątpliwie wymiar majątkowy, możliwy do określenia, co zresztą skarżący wyliczył.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 marca 2023 r., II UZ 58/22 stwierdził, że ustalenie podmiotu zobowiązanego do odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne (płatnika składek) wyklucza możliwość zakwalifikowania sprawy jako sprawy dotyczącej podlegania ubezpieczeniom społecznym, a tym samym skarga kasacyjna jest dopuszczalna w zależności od wartości przedmiotu zaskarżenia. W rezultacie, kiedy spór dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, to nie obejmuje sfery podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 16 marca 2022 r., II UZ 38/21 przyjął, że w postępowaniu wywołanym zażaleniem na postanowienie odrzucające skargę kasacyjną uznaną za niedopuszczalną z uwagi na zbyt niską wartość przedmiotu zaskarżenia zakres kognicji Sądu Najwyższego nie obejmuje kwestii, czy postępowanie prowadzone w sprawie na wcześniejszym etapie dotknięte było nieważnością. Zakres kognicji Sądu Najwyższego ogranicza się tylko i wyłącznie do zbadania tego, czy sąd drugiej instancji zasadnie odrzucił skargę kasacyjną,

kwalifikując ją jako wniesioną w sprawie o prawa majątkowe, ewentualnie czy postępowanie wpadkowe przed sądem drugiej instancji w zakresie kontroli dopuszczalności skargi kasacyjnej nie było dotknięte nieważnością. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i 477¹⁴ k.p.c.), w granicach treści tej decyzji oraz zakresu odwołania. Skoro przedmiot sprawy sprowadzał się do wyjaśnienia, kto i o od jakiej podstawy powinien uiścić składki na ubezpieczenia społeczne, to znaczy, że nie dotyczył podlegania ubezpieczeniom społecznym. Kwestia ustalenia podmiotu zobowiązanego do odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne (płatnika składek) nie czyni sprawy sprawą o podleganie ubezpieczeniom społecznym. Tym samym skarga kasacyjna jest dopuszczalna w zależności od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Natomiast w postanowieniu z 11 stycznia 2022 r., II UZ 54/21 Sąd Najwyższy wyartykułował pogląd, że w sprawie o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wartość przedmiotu zaskarżenia, o której mowa w art. 398² § 1 k.p.c. określa się odrębnie względem każdego ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny przyjął, że rozpatrywana sprawa ma charakter majątkowy a wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z udziałem ubezpieczonych P.M., J.R., A.S., H.K., K.K., M.K., R.M. i A.M. jest niższa od ustawowego progu wynikającego z przepisu procedury cywilnej.

W zażaleniu na powyższe postanowienie płatnik składek zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. polegające na błędnym przyjęciu, iż skarga kasacyjna płatnika składek od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 września 2024 r., III AUa 187/24 jest niedopuszczalna w stosunku do ubezpieczonych P.M., J.R., A.S., H.K., K.K., M.K., R.M. i A.M. i w konsekwencji odrzucenie tej skargi kasacyjnej w stosunku do tych ubezpieczonych, podczas gdy wszystkie sprawy, połączone do wspólnego rozpoznania, są sprawami z zakresu objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i skarga kasacyjna przysługuje w nich niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Skarżący podniósł, że skoro zakwestionował aby w okresach, wskazanych w decyzjach organu rentowego, będących przedmiotem odwołań, istniał tytuł do objęcia ubezpieczonych obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, to skarga kasacyjna jest dopuszczalna w każdej ze spraw, niezależnie od wartości przedmiotu sporu, albowiem każda z nich, z uwagi na przedmiot sporu, ma charakter sprawy o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Zaznaczył przy tym, że niniejsze postępowanie nie dotyczy spraw z zakresu stosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zatem przytoczone przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie orzeczenia Sądu Najwyższego zapadły na tle odmiennego stanu faktycznego.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika składek kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Jak wyjaśniono w orzecznictwie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 30 września 2021 r., I UZ 10/21, LEX nr 3520334, oraz z 15 czerwca 2023 r., III UZ 37/22, LEX nr 3570860), wszystkie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami o prawa majątkowe i tak należy je traktować. Pośrednio wynika to z art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., zgodnie z którym, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że wymienione kategorie spraw mają charakter majątkowy, jednak wartość przedmiotu zaskarżenia nie determinuje dopuszczalności skargi kasacyjnej, która w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przysługuje co do zasady wówczas, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej dziesięć tysięcy złotych (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Skoro zaś sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami o prawa majątkowe, to znaczy, że możliwe

(a w niektórych przypadkach konieczne) jest oznaczenie w nich wartości przedmiotu sporu oraz wartości przedmiotu zaskarżenia.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której stanowi art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., to sprawa, w której spór dotyczy istnienia obowiązku podlegania danej osoby fizycznej ubezpieczeniom społecznym z któregokolwiek tytułu wymienionego w art. 6, art. 6a i art. 6b ustawy z dnia 13 października 1998 r. ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U.2025.350) (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 stycznia 2022 r., I UZ 39/21, LEX nr 3394811; z dnia 12 stycznia 2017 r., II UZ 68/16, LEX nr 2209114; z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, OSNP 2017 nr 3, poz. 34; z dnia 15 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284; z dnia 5 grudnia 2017 r., I UZ 52/17, LEX nr 2434481; z dnia 16 czerwca 2020 r., I UK 330/19, LEX nr 3033209).

Rozstrzygając problem dopuszczalności wniesionej skargi kasacyjnej, w pierwszej kolejności należy odnieść się bezpośrednio do podstaw prawnych wydania przez organ rentowy decyzji stanowiącej przedmiot badania i ocen w rozpoznawanej sprawie, ponieważ w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601; z dnia 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831; z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210), w granicach jej treści i zakresu odwołania (art. 477⁹ k.p.c. i art. 477¹⁴ k.p.c.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał zaskarżone w niniejszym postępowaniu decyzje z dnia 20 lutego 2020 r., w których stwierdził, że zainteresowani podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu jako osoby wykonujące prace na podstawie współpracy u płatniczki składek – M. S.A. w K. W odwołaniach od powyższych decyzji skarżąca domagała się ich zmiany przez ustalenie, że osoby nimi objęte nie podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym we wskazanych w nich okresach. Podniosła, że spór odnosi się do różnic między

umową o dzieło (umową rezultatu) a umową o świadczenie usług (umową starannego działania). Ta kwestia była następnie przedmiotem sporu przed Sądami obu instancji. Prowadzi to do wniosku, że przedmiotem sporu poddanego pod rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego skargą kasacyjną odwołującej się było w istocie rzeczy ustalenie tytułu podlegania obowiązkom ubezpieczenia dla zainteresowanych osób (do ustalenia istnienia bądź nieistnienia podstaw do podlegania ubezpieczeniom społecznym przez zainteresowanych - art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.). Wobec tego wniesiona w niniejszej sprawie skarga kasacyjna jest dopuszczalna bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji postanowienia na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.. orzekając o kosztach w zgodzie z art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[I.T.]

[a.ł]